

ÜNİTE 4

KİŞİLİK KAVRAMI ve KİŞİLER HUKUKU

KİŞİLERİN SINIFLANDIRILMASI

KİŞİLERİN EHLİYETİ

- Hukuk dilinde hak sahibine *kişi* (*şahıs*) adı verilir. Kişi kavramı, hukuk sisteminin hak sahibi olmasına ve borç altına girmesine izin verdiği varlıkları ifade eder.
- Hukuk sistemi insan ve mal topluluklarına da kişilik tanımış ve bunların da hak sahibi olmalarına izin vermiştir. Bunlar *tüzel kişiler* olarak isimlendirilir.

KİŞİ (ŐAHIS)

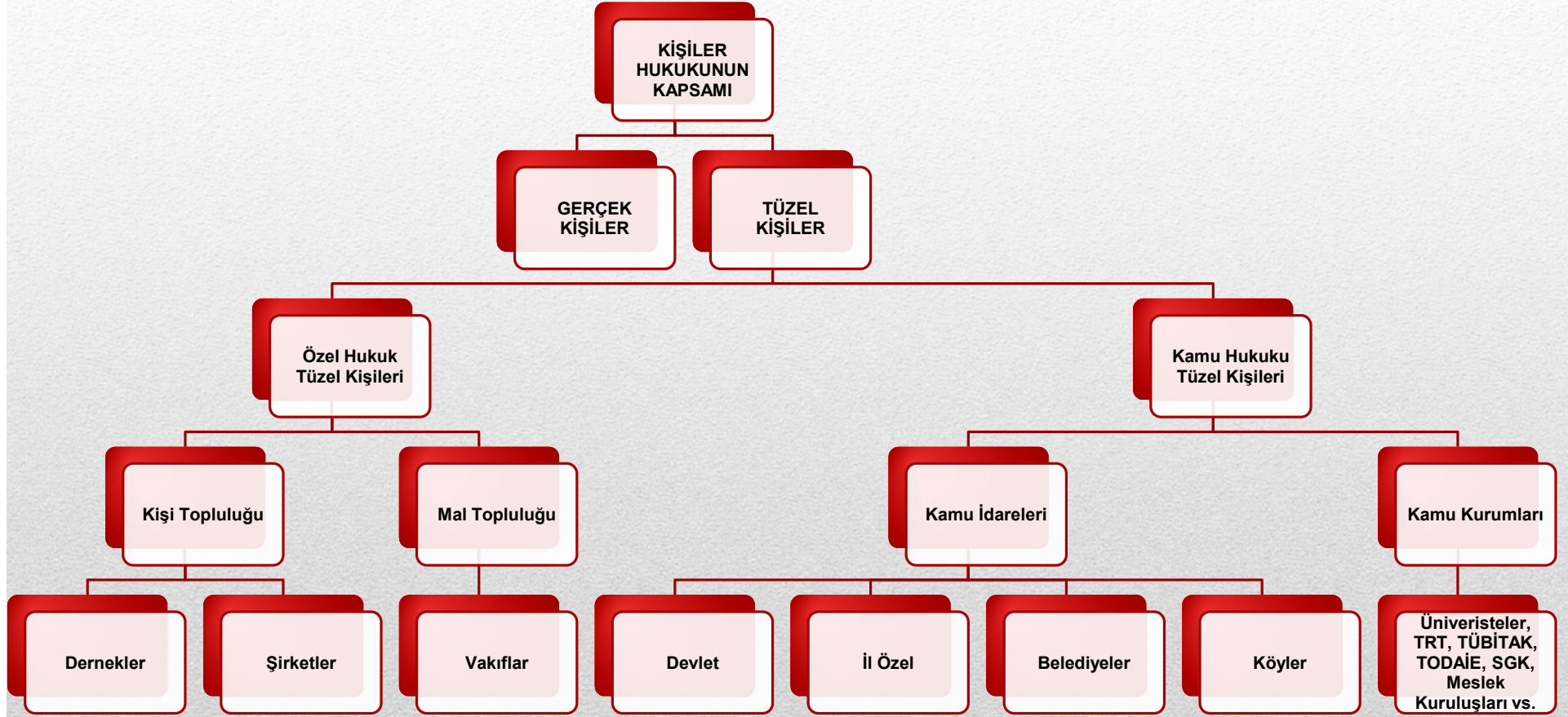
*Kişiler
hukuk
una
hakim
olan
temel
ilkeler*

Eşitlik ilkesi

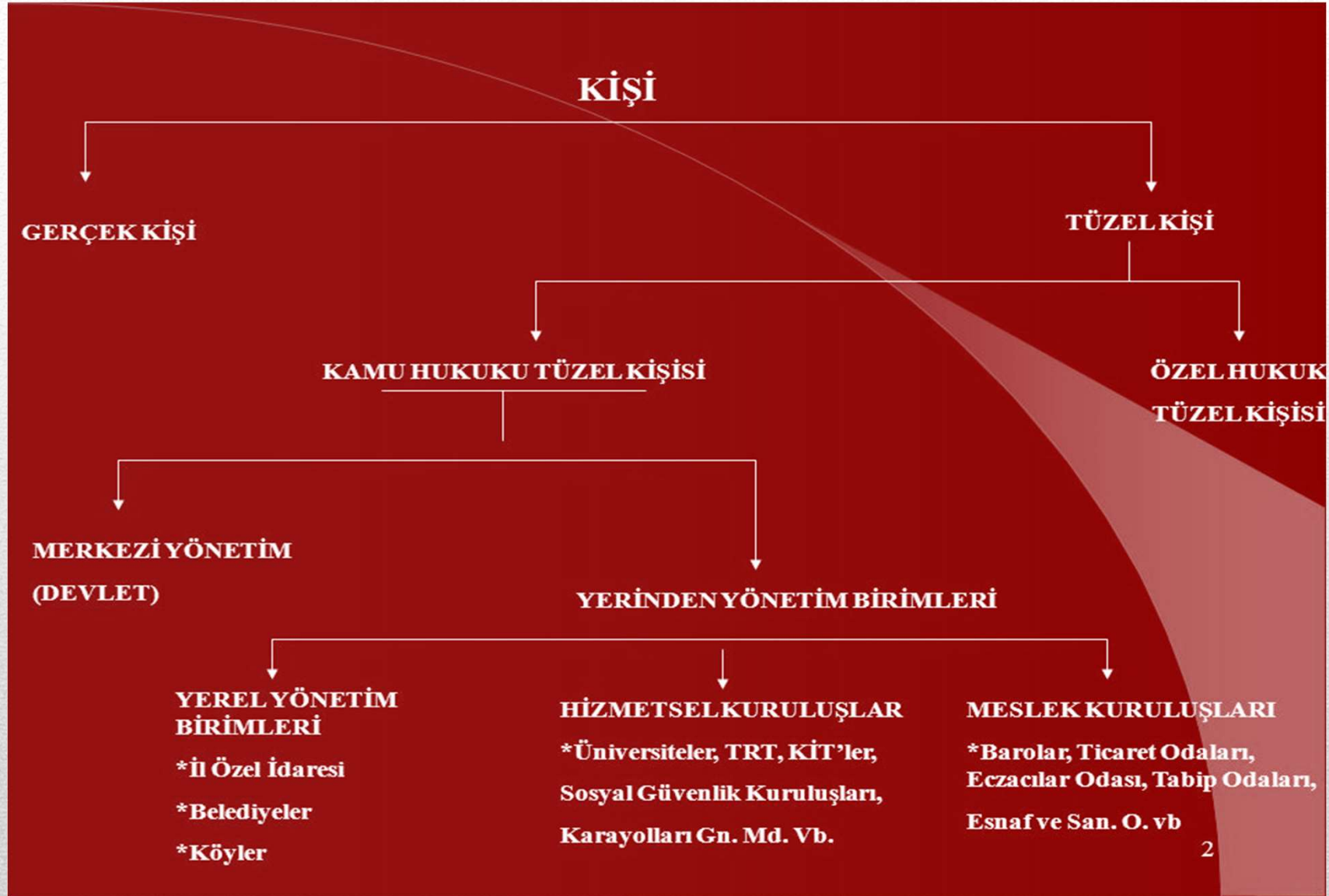
Özgürlük ilkesi

Kişiliğin korunması ilkesi

KİŞİLER HUKUKU

KİŞİLİĞİN
BAŞLANGICI

KİŞİLİĞİN
SONA
ERMESİ

KİŞİLİK

KIŞI
OLABİLMENİN
ŞARTLARI

TAM DOĞUM

SAĞ DOĞUM

Gaiplik Kararının Şartları

KİŞİLİK » GERÇEK KİŞİLİK

**Gerçek Kişilik sağ ve tam doğum ile başlar.
Ölüm - Ölüm karinesi - Gaiplikle = Son bulur.**

•TEHLİKE ÖLÜMÜ KESİNSE 1 YIL

•UZUN SÜRE HABERSİZ 5 YIL

Hak Ehliyeti

Haklara ve borçlara ehil olmak anlamına gelmektedir.

Sağ ve tam doğmak koşuluyla ana rahmine düşüldüğü an kazanılır.

Hak ehliyeti olduğu için 5 yaşındaki bir çocuğa dahi miras kalabilir.

Fiil Ehliyeti

Kişinin işlem ve eylemleriyle hak kazanabilmesi, borç altına girebilmesi anlamına gelmektedir.

Ergin,

Ayırt etme gücüne sahip olan,

Kısıtlı olmayan Kişiler Fiil ehliyetine sahiplerdir.

HAK EHLİYETİ

HAKLARA
SAHİP
OLMA

YÜKÜMLÜLÜK
ALTINA GİRME

KİŞİNİN HAK EHLİYETİ

- ***Hak ehliyeti***, haklara ehil olma, hak sahibi olma ve yükümlülük altına girmeyi kapsar.
- Hak ehliyeti, tüm kişilere tanınan bir ehliyettir. Kişinin yaşı, fikri ve bedeni gelişmesi gözönünde tutulmaksızın (fiil ehliyetinde tersi), tüm kişilere tanınan bir pasif bir ehliyettir.
- Hak ehliyeti, mirasçı olma ehliyetini, davaya taraf olma ehliyetini, evlenme ehliyetini v.s. içinde toplayan bir üst kavramdır.
- Kişinin hak ehliyetinden tamamen veya kısmen vazgeçmesi mümkün değildir.

GERÇEK KİŞİLERDE HAK EHLİYETİ

- Herkese hak ehliyeti tanınmıştır. Hak ehliyetine sahip olmak için kişi olmak yeterlidir. Hak ehliyetinin tanınmasında, cins, ırk, din ayırımı yapılmaz.
- Ancak bazı hususlarda hak ehliyetine ilişkin sınırlamalar getirilmiştir.

Bunlar:

- **Yaş**
- **Cinsiyet**
- **Temyiz kudreti (ayırt etme gücü)**
- **Şeref ve haysiyet**
- **Yabancılık**

GERÇEK KİŞİLERDE HAK EHLİYETİ

FİİL EHLİYETİ

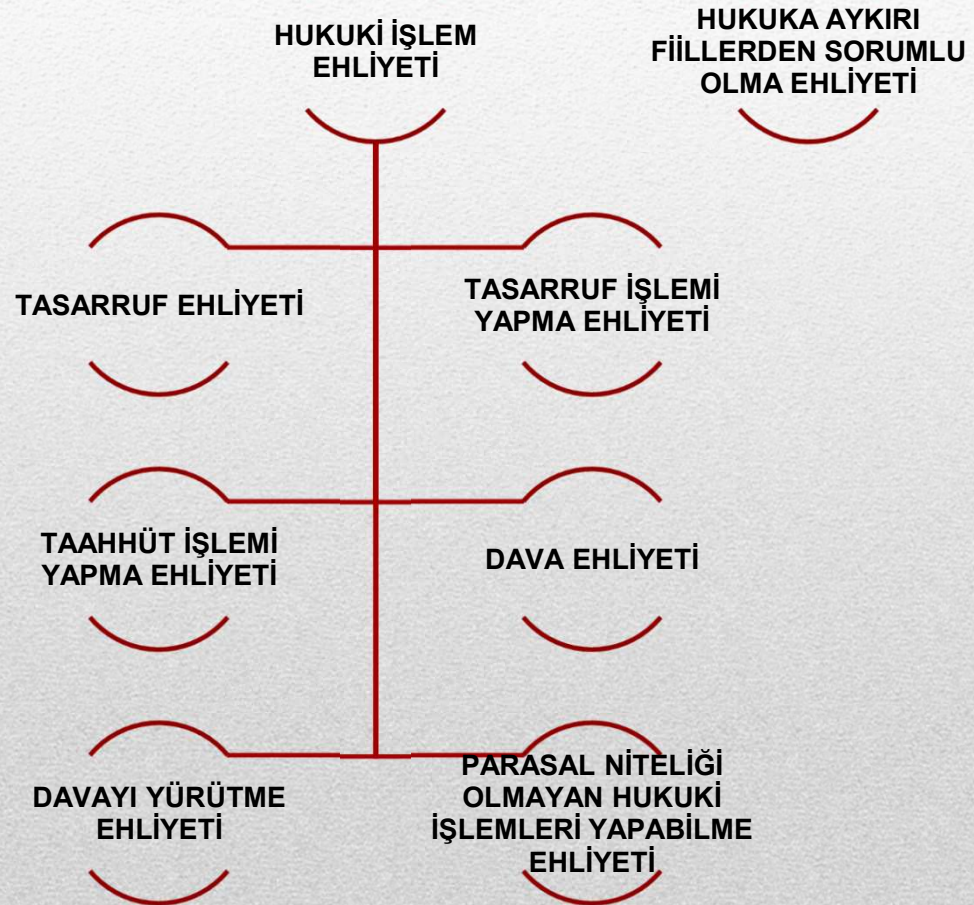
- *Fiil ehliyeti*, bir kimsenin kendi fiil ve hareketleriyle, kendi isteği ile hak iktisap etmesi, bu hakları değiştirmesi, ortadan kaldırması, borç altına girmesi, onları değiştirmesi, ortadan kaldırmasıdır.
- Hiç kimse, fiil ehliyetinden kısmen veya tamamen vazgeçemez.
- Kişiye fiil ehliyetinin hiç tanınmaması veya sınırlı olarak tanınması kişinin korunması amacıyla öngörölmüştür.
- Fiil ehliyetinin farklı görünümleri vardır.

GERÇEK KİŞİLERİN FİİL EHLİYETİ

**FİİL EHLİYETİNİN
ÇEŞİTLİ GÖRÜNÜMLERİ**

ayırt etme gücü

ergin olma

**kısıtlılık kararının
almamış olmak**

Tam Ehliyetliler

- Ergin, ayırt etme gücü var ve kısıtlı olmayan

Sınırlı Ehliyetliler

- Ayırt etme gücü olan kısıtlı ve küçük

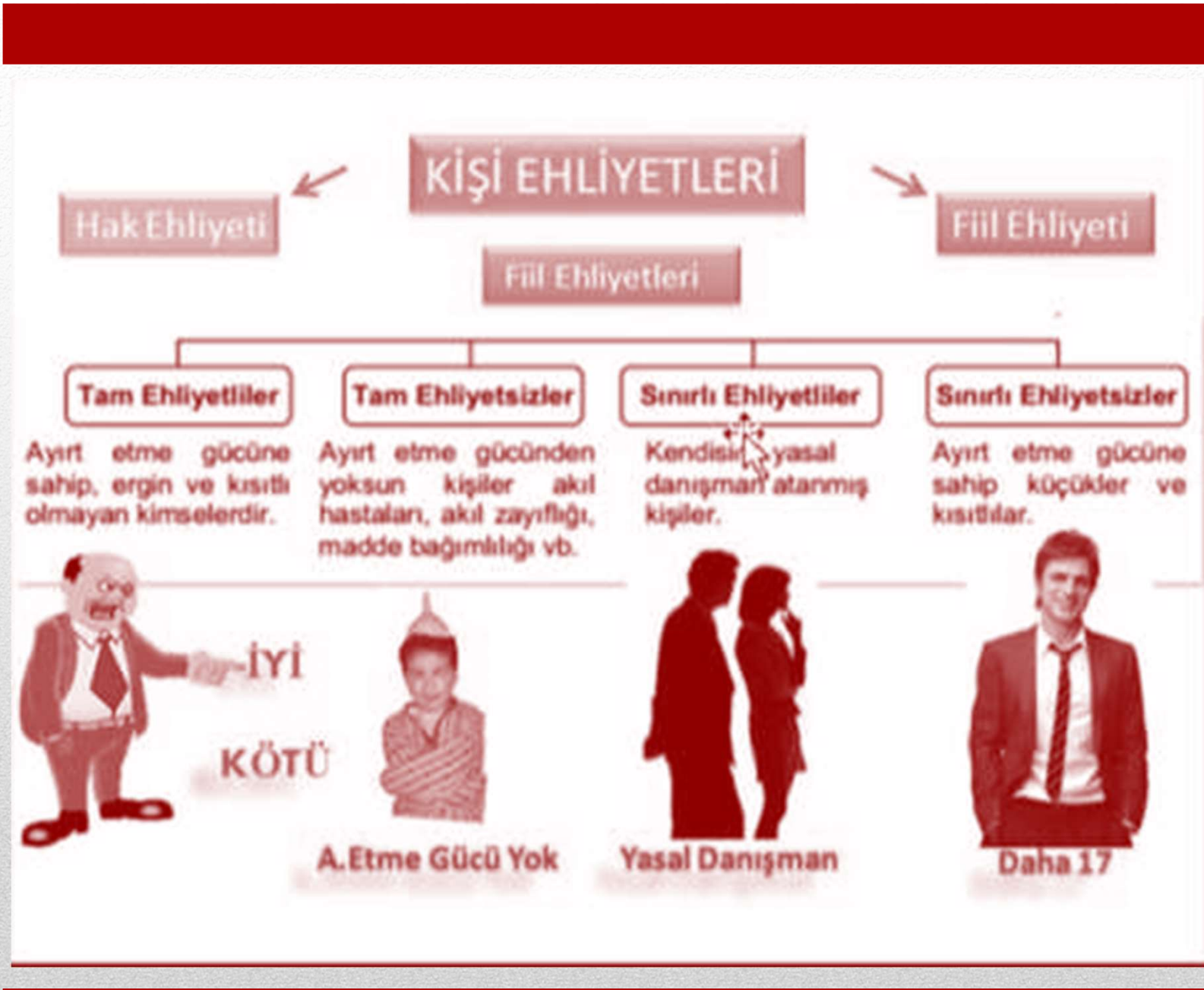
Sınırlı Ehliyetsizler:

- Ayırt etme gücü var, ergin, hakkında kısıtlılık kararı alınmamış, fakat kendisine yasal danışman atanmışlar

Tam Ehliyetsizler

- Ayırt etme gücü olmayan (ergin olsun olmasın)

Fiil Ehliyetinin Unsurları

- *Kişilik hakları*, insana insan olması nedeniyle ve onun korunması için tanınan haklar topluluğudur.
- Kişilik hakları, kişinin kişi olma nedeniyle sahip olduğu hak ve fiil ehliyetinin yanında, kişinin hayatı, sağlığı, bedeni bütünlüğü, şeref ve haysiyeti, itibarı, sırları, adı ve diğer değerleri üzerindeki haklarının tamamını kapsar.
- Bu haklar, kişiye sıkı surette bağlıdır.

KİŞİLİK HAKLARI

KİŞİLİK HAKLARI

Belli ve sürekli bir amaç

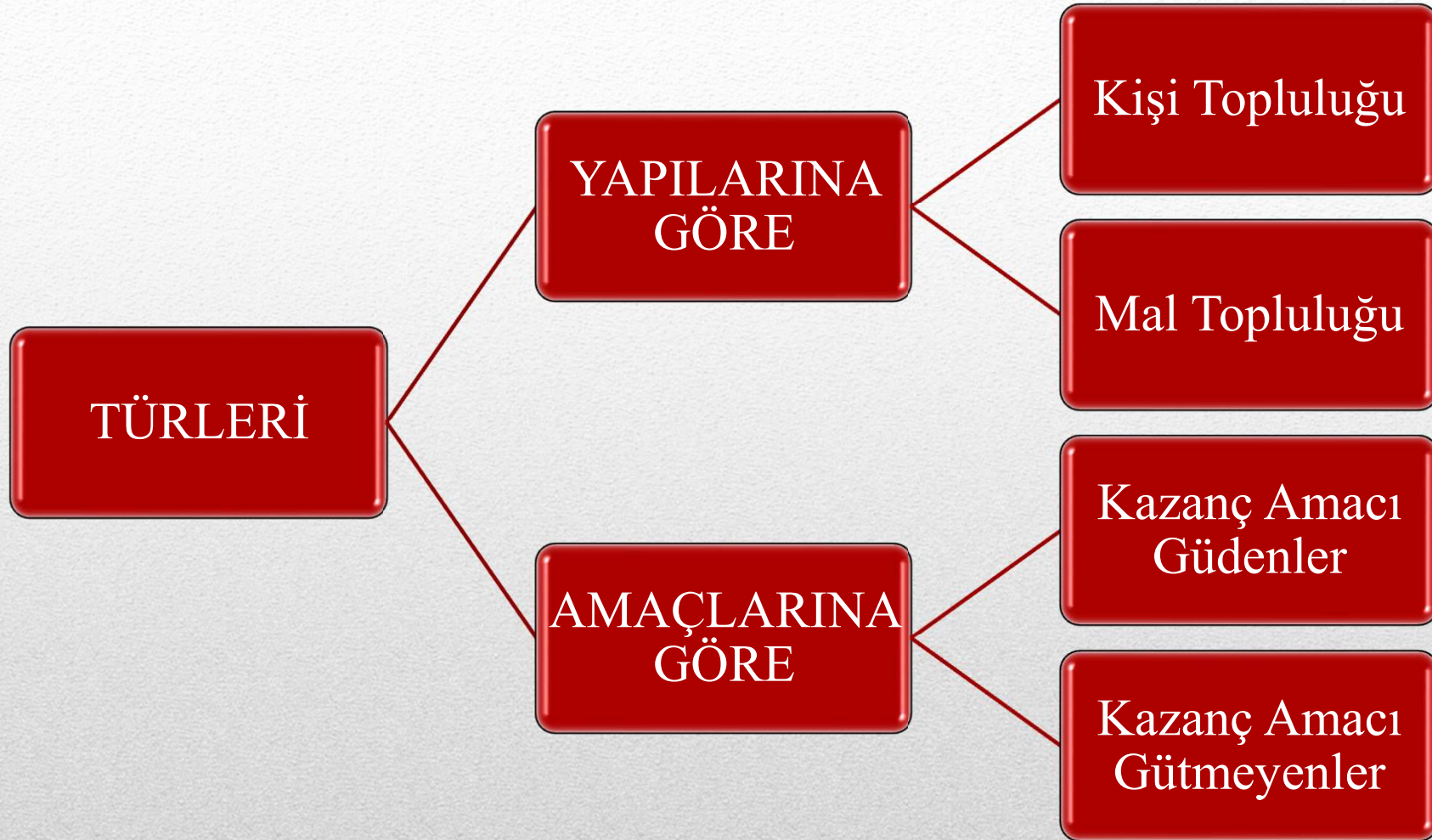
Bağımsızlık vasfı

Örgütlenme unsuru

Tüzel kişiler, özel hukuk tüzel kişileri ve kamu hukuku tüzel kişileri olmak üzere iki grupta toplanır.

TÜZEL KİŞİLER VE UNSURLARI

ÖZEL HUKUK TÜZEL KİŞİLERİ

TÜZEL KİŞİLERE İLİŞKİN İLKELER

Birden fazla gerçek kişinin bir araya gelmeleri halinde, bir hak süjesinin ortaya çıkması için, o topluluğun şu özellikleri taşıması gerekir:

Belli ve sürekli bir amaç.

Başlı başına bir varlığa sahip bir topluluk meydana getirme iradesi bulunmalıdır.

Örgütlenmiş olması gerekir.

TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASI

- Tüzel kişiler, eğer *kamu tüzel kişileri* ise doğması kanun koyucunun irade beyanına bağlıdır. Tüzel kişilik, kanun yada idarî bir işlem ile ortaya çıkar.
  - *Özel hukuk tüzel kişileri* ise, kural olarak, insan ve mal topluluklarının tüzel kişi olma iradesi ile doğar.
-

- Tüzel kişiliğin kazanılmasında aşağıdaki sistemlerden yararlanır:
  1. İzin sistemi
  2. Serbest kuruluş sistemi
  3. Bildirim sistemi
  4. Tescil sistemi
- Tüzel kişilik yetkili organının kararıyla sona erebileceği gibi kendi kendine ya da mahkeme kararıyla da sona erebilir. Sona erme durumunda tasfiye ve özgüleme işlemlerinin yapılması gerekir.

TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASI VE SONA ERMESİ

Hukukla İlgili Çeşitli Kavramlar-12

Kamu Hukuku Tüzel Kişileri		
Yerel Yönetimler	Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları	Kamu Kurumları
➤ İl Özel İdaresi ➤ Belediye ➤ Köy	➤ Odalar ➤ Birlikler ➤ Barolar	➤ TRT ➤ SGK ➤ Üniversiteler

Tüzel Kişiliğin Yapısı

TÜZEL KİŞİLERİN HAK EHLİYETİ

- Hak ehliyeti yönünden tüzel kişilerle gerçek kişiler kural olarak aynıdır. Ancak belli başlı farklılıklar da bulunmaktadır.
    - İnsana insan olması nedeniyle tanınan haklara tüzel kişiler sahip olamazlar. Örneğin doğum, ölüm, ergin olma v.s.
    - Bünyeleri gereği bazı haklar sadece tüzel kişilere tanınır. Bir üyeyi ihraç etmek (üyelikten çıkarmak), üyelik ödentisi (aidat) talep etmek, kendi kendini feshetmek, tüzük değiştirmek vs.
    - Tüzel kişilerin hak ehliyeti uğraşı konuları ve amaçlarıyla sınırlandırılmıştır.
-

- Tüzel kişiler tabi oldukları sisteme uygun şekilde kuruldukları anda hak ehliyetine sahip olurlar.
- Bazı haklar sadece gerçek kişilere, bazı haklar ise sadece tüzel kişilere tanınmıştır.
- Bazı haklardan tüzel kişiler gerçek kişilerle kıyaslandığında farklı şekilde yararlanırlar. Bu haklar şunlardır:
  1. Malvarlığı hakları
  2. Ad üzerindeki hak
  3. Kişiliğin korunması
  4. Yerleşim yeri
  5. Tabiiyet

TÜZEL KİŞİLERİN HAK EHLİYETİ

- Kamu tüzel kişileri nasıl kurulmuşlarsa aynı şekilde sona ererler. Yani bu tüzel kişiler kanun veya idari işlemlerle kuruldukları için sona ermeleri için de aynı şekilde işlem yapılır.
- Tüzel kişiler belirli nedenlerin varlığı halinde kendiliğinden sona ererler. Buna *infisah (dağılma)* denir. Amacın gerçekleşmemesi amacın gerçekleşemeyeceğinin anlaşılması (imkansızlık); sürenin geçmesi gibi nedenler infisah halleridir.

Tüzel Kişiliğın Sona Ermesi

**Olağan
sona
erme**

**Özel
yasa
Hükmü
Sendika K.
Siyasal P.K**

**KURULUŞ BELGESİ
HÜKMÜ**

YETKİLİ ORGAN KARARI

**EN YAKIN AMAÇ GÜDEN KAMU KURUM/
KURULUŞUNA**

**Hukuka
-ahlaka
aykırı
amaçla
kapatıl
an**

